

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

© 2015 КУЗЕНКО О. Л.

УДК 658.15

Кузенко О. Л. Фінансовий механізм фінансової безпеки підприємств машинобудування

У статті запропоновано фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів господарювання в системі фінансових відносин, який є цілісною системою окремих взаємопов'язаних складових фінансової безпеки на кожному з рівнів господарювання. Ці складові, своєю чергою, містять в собі фінансові механізми з певною сукупністю системних фінансових методів, важелів та інструментів, застосування яких дозволить забезпечити підвищення рівня фінансової безпеки для кожного із суб'єктів господарювання з урахуванням їхніх фінансових інтересів. За умов сьогоденної економічної кризи формування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів господарювання макrorівня, з огляду на необхідність забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємств, має великі перспективи.

Ключові слова: фінансовий механізм, фінансова безпека, стратегія управління структурою капіталу підприємства, стратегія управління грошовими потоками, стратегія управління фінансовими ризиками, антикризова фінансова стратегія.

Рис.: 4. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 8.

Кузенко Ольга Леонідівна – аспірантка, кафедра фінансів, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: tkuzenko@yandex.ru

УДК 658.15

UDC 658.15

Кузенко О. Л. Финансовый механизм финансовой безопасности предприятий машиностроения

В статье предложен финансовый механизм финансовой безопасности субъектов хозяйствования в системе финансовых отношений, который является целостной системой отдельных взаимосвязанных составляющих финансовой безопасности на каждом из уровней хозяйствования. Эти составляющие, в свою очередь, содержат в себе финансовые механизмы с определенной совокупностью системных финансовых методов, рычагов и инструментов, применение которых позволит обеспечить повышение уровня финансовой безопасности для каждого из субъектов хозяйствования с учетом их финансовых интересов. В условиях сегодняшнего экономического кризиса формирование финансового механизма финансовой безопасности субъектов хозяйствования макrorовня, учитывая необходимость обеспечения достаточного уровня финансовой устойчивости предприятий, имеет большие перспективы.

Ключевые слова: финансовый механизм, финансовая безопасность, стратегия управления структурой капитала предприятия, стратегия управления денежными потоками, стратегия управления финансовыми рисками, антикризисная финансовая стратегия.

Рис.: 4. **Формул.:** 2. **Библ.:** 8.

Кузенко Ольга Леонидовна – аспирант, кафедра финансов, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: tkuzenko@yandex.ru

Kuzenko O. L. Financial Mechanism of the Financial Security of Machine-Building Enterprises

The article suggests the financial mechanism of the financial security of economic entities in the system of financial relations, which is a holistic system of individual interconnected components of financial security at each level of management. These components, in turn, comprise financial mechanisms with a particular combination of systemic financial methods, leverages and tools, application of which will provide increasing the level of financial security for each economic entity, taking into consideration their financial interests. Against the background of today's economic crisis, formation of a financial mechanism for the financial security of economic entities on a macro level, with bearing in mind the need to ensure a sufficient level of financial stability of enterprises, has great prospects.

Key words: financial mechanism, financial security, strategy for management of enterprise capital structure, strategy for management of money flows, strategy for management of financial risks, anti-crisis financial strategy.

Fig.: 4. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 8.

Kuzenko Olga L. – Postgraduate Student, Department of Finance, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (pr. Nauky, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: tkuzenko@yandex.ru

У сучасних умовах тісного переплетіння різного роду інтересів між усіма учасниками господарюючої системи України суб'єкти господарювання постійно стикаються зі значною кількістю загроз щодо стійкого функціонування їхньої фінансової системи, перебуваючи під впливом різноманітних факторів зовнішнього середовища. Це обумовлює необхідність формування принципово нових підходів до забезпечення фінансової безпеки, що, відповідно, сприятиме налагодженню усїєї системи захисту економічних інтересів країни та розробці комплексу превентивних управлінських рішень, що дозволять забезпечити її конкурентоспроможність, захистити вітчизняного товаровиробника й ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими інститутами. Питання, пов'язані із забезпеченням фінансової безпеки суб'єктів господарювання, вимагають з'ясування теоретико-методичних підходів для

розробки наукової та практичної концепції управління її станом на усіх рівнях та окресленні її основних функціональних елементів.

За умов сьогоденної економічної кризи необхідність формування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів господарювання макrorівня в системі фінансових відносин, з огляду на відсутність ефективного фінансового механізму фінансової безпеки та необхідність забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємств, набуває особливої актуальності.

Дослідженню теоретико-методологічних і методичних основ забезпечення фінансової безпеки підприємств присвячені роботи: Бланка І. О., Бріггема Є. Ф., Ван Хорна Д. К., Ковальова В. В., Савицької Г. В., Шеремета А. Д., Хелферта Е. та ін. Вирішення цієї проблеми також знайшло відображення в роботах: Азаренкової Г. М., Барановського О. І., Гринько Т. В., Ермошенка М. М.,

Епіфанова А. О., Мартякова Є. В., Терещенка О. О., Тридіда О. М., Філіпішина І. В. [2–8].

Проблематику механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства вивчали у своїх працях О. В. Ареф'єва, І. Бланк, К. С. Горячева, О. Грунін, І. В. Демченко, Л. І. Донець, Т. М. Іванюта, Л. С. Козак, Ю. В. Лаврова, В. І. Ярочкін.

Проте на сьогодні недостатньо уваги приділено визначенню поняття «фінансовий механізм фінансової безпеки» та процесу його формування. Недостатня розробленість та недослідженість вказаних питань потребує подальшого дослідження.

Метою статті є формування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів господарювання макрорівня в системі фінансових відносин.

Авторський підхід до формування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів господарювання в системі фінансових відносин полягає в уніфікації просторово розподілених даних, що дозволяє моделювати як окремий фінансовий механізм, так і цілісну систему окремих взаємопов'язаних складових фінансової безпеки на кожному з рівнів господарювання.

За результатами попередніх досліджень було виявлено, що фінансовий механізм фінансової безпеки підприємств машинобудування формується для ПАТ «Автрамат» шляхом синтезу «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} «стратегії управління фінансовими ризиками» S_{s2k} і «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «Електромашина» і ПАТ «Харківський завод штамів та пресформ» «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} , «стратегії управління грошовими потоками» S_{s1k} та «стратегії управління фінансовими ризиками» S_{s2k} ; для ПАТ «Харківський підшипниковий завод» «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} «стратегії управління грошовими потоками» S_{s1k} і «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «Завод ім. Фрунзе» «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «Турбоатом» «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} «стратегії управління фінансовими ризиками» S_{s2k} та «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «ФЕД» «стратегії управління структурою капіталу» S_{s0k} «стратегії управління грошовими потоками» S_{s1k} «стратегії управління фінансовими ризиками» S_{s2k} та «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «Росс» «стратегії управління грошовими потоками» S_{s1k} «стратегії управління фінансовими ризиками» S_{s2k} і «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} ; для ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе» і ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш» «антикризової фінансової стратегії» S_{s3k} .

Управління структурою капіталу, як складова фінансового механізму фінансової безпеки підприємств машинобудування, розглядається нами з позиції оптимізації структури капіталу, яка включає заходи щодо максимізації фінансової рентабельності, мінімізації середньозваженої вартості капіталу та мінімізації фінансових ризиків підприємства, що дозволить змод-

лювати оптимальну структуру капіталу досліджуваних підприємств машинобудування [1] (рис. 1).

Метою моделювання оптимальної структури капіталу підприємств машинобудування є побудова адекватної моделі оптимальної структури капіталу для підприємств машинобудівної галузі.

На наш погляд, економічну лінійну модель структури капіталу доцільно представити у вигляді:

$$CK = \begin{cases} Rf \xrightarrow{a_1, a_2, \dots, a_n} \max \\ WACC \xrightarrow{b_1, b_2, \dots, b_n} \min, \\ Fr \xrightarrow{c_1, c_2, \dots, c_n} \min \end{cases} \quad (1)$$

де Rf – фінансова рентабельність; $WACC$ – середньозважена вартість капіталу; Fr – фінансові ризики; $a_1, a_2, a_n, b_1, b_2, b_n, c_1, c_2, c_n$ – комплекс заходів щодо оптимізації структури капіталу.

Таким чином, на відміну від раніше розглянутих у науковій і спеціальній літературі стратегій управління структурою капіталу запропонована стратегія не обмежується акцентуванням уваги на одному з критеріїв оптимізації структури капіталу, а передбачає їхній синтез у певну сукупність за умови використання методологічного інструментарію за необхідністю та у визначений проміжок часу, що дозволить забезпечити збалансоване використання складових структури капіталу підприємств та фінансову безпеку підприємств.

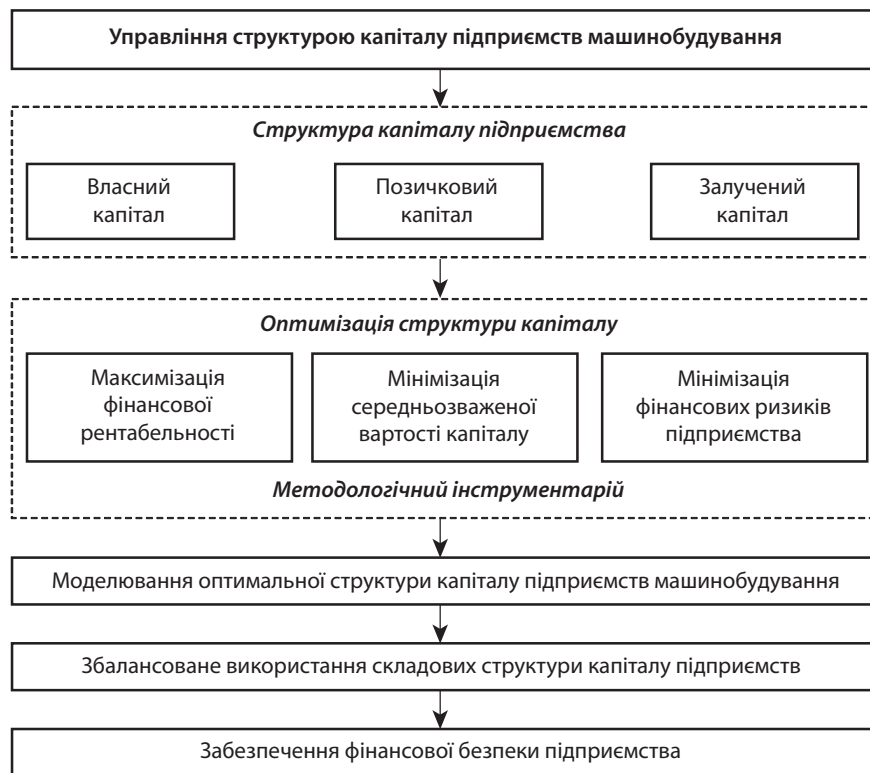
На нашу думку, стратегію управління грошовими потоками, як одну зі складових фінансового механізму фінансової безпеки [3], доцільно формувати з позиції управління вхідними грошовими потоками, вихідними грошовими потоками та управління залишками за цільовими напрямками їхньої організації: фінансова діяльність (забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами), операційна діяльність (максимізація чистого грошового потоку від операційної діяльності), інвестиційна діяльність (оптимізація від'ємного та максимізація вхідного грошових потоків з реальних інвестицій, оптимізація періоду обороту фінансових інвестицій) через вирівнювання грошового потоку, його синхронізацію та збалансування (рис. 2).

Математично запропоновану стратегію управління грошовими потоками можна представити таким чином:

$$\begin{cases} W_1 \xrightarrow{a_1, a_2, \dots, a_n} \max \\ W_2 \xrightarrow{b_1, b_2, \dots, b_n} \min \\ W_3 \xrightarrow{c_1, c_2, \dots, c_n} \min \end{cases} \quad (2)$$

де $W_i, i = 1, n$ – загальний обсяг грошового потоку; W_1 – грошовий потік (надходження); W_2 – грошовий потік (витрати); W_3 – грошовий потік (залишок); a_n – сукупність заходів щодо максимізації вхідного грошового потоку; b_n – сукупність заходів та дій щодо мінімізації вихідного грошового потоку; c_n – сукупність дій щодо оптимізації залишку.

На наш погляд, запропонована стратегія управління грошовими потоками, як складова фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів господарюван-

Рис. 1. Стратегія управління структурою капіталу підприємства

Джерело: розробка автора.

Рис. 2. Фрагментарне зображення стратегії управління грошовими потоками

Джерело: розробка автора.

ня мікрорівня, дозволить досягти досліджуваними підприємствами стратегічних і тактичних цілей у часовому і просторовому вимірах, забезпечити рівномірність, синхронність та збалансованість грошових потоків і, відповідно, підвищення рівня фінансової безпеки підприємств машинобудування.

Стратегія управління фінансовими ризиками передбачає визначення та оцінку існуючих фінансових ризиків підприємства на момент часу (t), у відповідності до отриманих результатів визначення структури ризикуотворюючого середовища підприємства, на основі якої відбувається розробка моделі управління фінансовими ризиками (розробка заходів щодо зниження впливу фінансових ризиків) та її впровадження і, відповідно, оцінка ефективності моделі протидії фінансовим ризикам.

За умови нейтралізації визначених фінансових ризиків, тобто ефективної моделі, підприємство забезпечує мінімізацію фінансових втрат від дії фінансових ризиків, що, своєю чергою, підвищує рівень фінансової безпеки; за умови невисокої ефективності розробленої моделі передбачається повернення на перший етап до тих пір, поки підприємство не забезпечить мінімізацію фінансових втрат від дії фінансових ризиків [4]. Комплекс моделей стратегії управління фінансовими ризиками підприємства представлено на рис. 3.

Практична цінність запропонованої стратегії управління фінансовими ризиками полягає в отриманні позитивного результату щодо нейтралізації дії фінансових ризиків за умови реального визначення структури ризикуотворюючого середовища підприємства та формування адекватної моделі управління фінансовими ризиками (розробка заходів щодо зниження впливу фінансових ризиків) з урахуванням дії внутрішнього та зовнішнього середовища.

Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів господарювання в системі фінансових відносин надано

на рис. 4, де $D_1, D_2 \dots D_n$ – складові фінансової системи держави; $R_1, R_2 \dots R_n$ – складові фінансової системи регіону та Ss_1 – складові фінансової системи підприємства.

ВИСНОВКИ

Запропонований фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів господарювання в системі фінансових відносин є цілісною системою окремих взаємопов'язаних складових фінансової безпеки на кожному з рівнів господарювання, які, своєю чергою, містять в собі фінансові механізми з певною сукупністю системних фінансових методів, важелів та інструментів, застосування яких дозволить забезпечити підвищення рівня фінансової безпеки для кожного з суб'єктів господарювання з урахуванням їхніх фінансових інтересів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк **И. А.** Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2009. – 784 с.
2. Демченко **І. В.** Стратегічне управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання / І. В. Демченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/nvfb/2010/p_43_46.pdf
3. Єрмошенко **М. М.** Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : монографія / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТУ, 2001. – 309 с.
4. Матвеев **В. В.** Податкова безпека як елемент фінансової безпеки держави / В. В. Матвеев, І. О. Селіверстова, О. Ю. Лашченко, О. А. Гавриленко // Проблеми системного підходу в економіці. – К. : НАУ, 2010. – Вип. 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_3/Matveev_310.htm
5. Савицька **О. І.** Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України / О. І. Савицька // Економічний форум. – 2012. – № 3. – С. 403–411.
6. Петренко **Л. М.** Моделювання процесів управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 / Л. М. Петренко ; Держ. вищий навч. заклад «Київський нац. економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ, 2010. – 20 с.

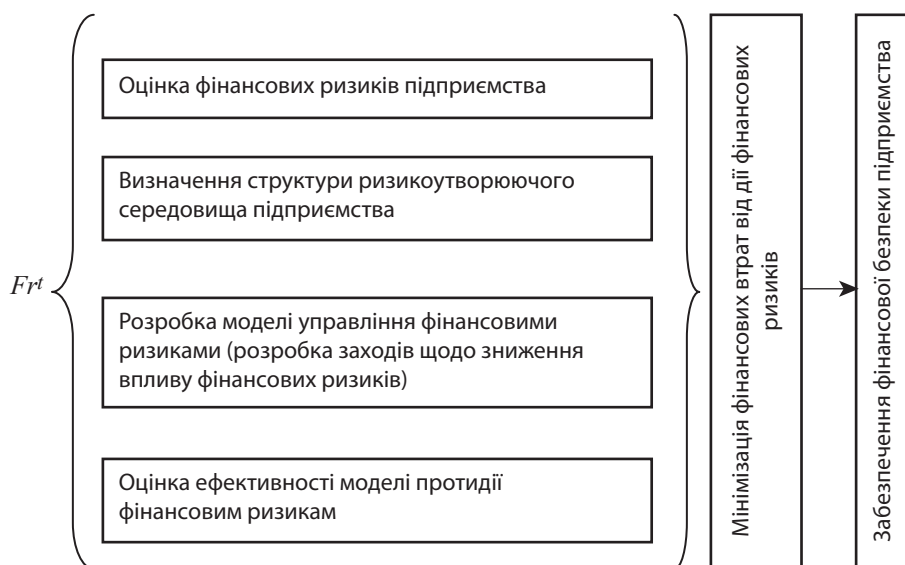

Рис. 3. Сукупність моделей стратегії управління фінансовими ризиками підприємства

Джерело: розробка автора.

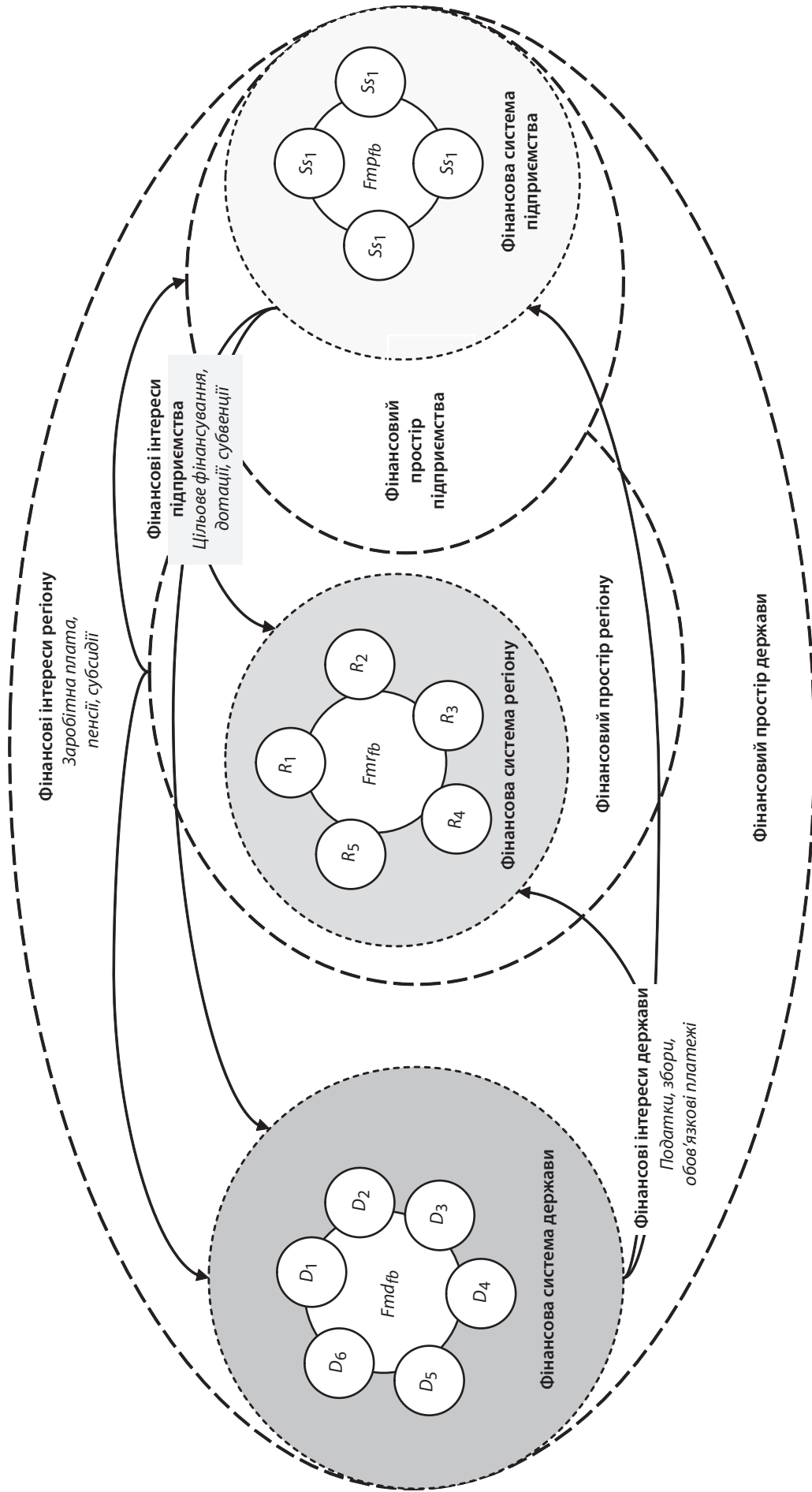

Рис. 4. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів господарювання в системі фінансових відносин

7. Чібісова І. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І. В. Чібісова, Є. М. Івашина // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2011. – № 31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf

8. Юсвалієва А. В. Семантичний підхід до планування фінансової безпеки суб'єкта господарювання / А.В. Юсвалієва // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 8 (122). – С. 74–79.

Науковий керівник – Ареш'єва О. В., доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і підприємництва Київського національного авіаційного університету

REFERENCES

Blank, I. A. *Upravlenie finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya* [Financial management of the enterprise security]. Kyiv: Elga; Nika-Tsentr, 2009.

Chibisova, I. V., and Ivashyna, Ye. M. "Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [The mechanism to ensure financial security]. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf

Demchenko, I. V. "Stratehichne upravlinnia finansovoi bezpekoiu subiekta hospodariuvannia" [Strategic management of financial security entity]. http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/nvfb/2010/p_43_46.pdf

Matvieiev, V. V., Seliverstova, I. O., and Havrylenko, O. A. "Podatkova bezpeka yak element finansovoi bezpeky derzhavy" [Tax security as an element of financial security]. http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_3/Matveev_310.htm

Petrenko, L. M. "Modeliuvannia protsesiv upravlinnia finansovoi bezpekoiu pidpriemstva" [Modeling of management of financial security]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.11*, 2010.

Savytska, O. "Otsinka ta shliakhy zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy" [Assessment and ways to ensure the financial security of Ukraine]. *Ekonomichnyi forum*, no. 3 (2012): 17-.

Yermoshenko, M. M. "Finanova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia" [The financial security of the state, national interests, the real threat strategy software]. <http://www.disslib.org/upravlinnjaekonomichnoju-bezpekoju-pidpriyemnytstva>

Yusvalieva, A. V. "Semantychnyi pidkhid do planuvannia finansovoi bezpeky subiekta hospodariuvannia" [Semantic approach to financial security planning entity]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (122) (2011): 74-79.